

Dissertatione solemnī medica gravidarum affectus a plethora, foetus, et secundinarum mole oriundos / ... exponet ... Emanuel Johannes Rothardt.

Contributors

Rothardt, Emmanuel Johann, -1778.
Coschwitz, Georg Daniel.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Jo. Christiani Hilligeri, [1728]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/a4qve8xz>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIONE SOLEMNI MEDICA
RAVIDARUM AFFECTUS
PLETHORA, FOETUS, ET SE-
CUNDINARUM MOLE
ORIUNDOS

ADSPIRANTE SUMMO NUMINE
 CONSENTIENTE GRATIOSO MEDICORUM ORDINE
 P R Æ S I D E
 N. **GEORGIO DANIEL**
COSCHWITZ,

D. DOCT. ANATOM. CHIRURG. ET BOTAN. IN ALMA FRI-
 CIANA PROFESS. PUBL. ORDIN. POTENTISS. BORUSS REGIS II
 MITATU MANSFELDENS. ET APUD PALATINOS HALENS. PHY-
 SICO MERITISSIMO ACAD. CÆSAR. LEOPOLD. NAT.
 CUR. COLLEGA LONGE DIGNISSIMO,
 RONO, AC PROMOTORE SINGULARI OBSERVANTIÆ CUL-
 TU DEVENERANDO

PRO DOCTORIS GRADU
 IMMISQUE HONORIBUS AC PRIVILEGIIS IN AR-
 TE MEDICA MORE MAJORUM SOLENNI
 OBTINENDIS.

D. *Junii Anno MDCCXXVIII.*
 PUBLICO ET PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI
 HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

EXPONET

AUCTOR ET RESPONDENS
EMANUEL IOHANNES ROTHARDT,

BERNBURG. ANHALTINUS.

HALAE MAGDEBURGICAE.

RENISSIMO AC CELSISSIMO ANTI
QUISSIMÆ DOMUS PRINCIPI,
DOMINO

DOMINO

VICTORI
FRIDERICO

D. G. PRINCIPI

ANHALTINO REGENTI.

DUCI

KONIAE, ANGRIÆ ET WESTPHALIÆ,
COMITI ASCANIAE:

DOMINO
BERNBURGI, AC SERVESTA
SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS
BORUSSICÆ
ORDINIS AQUILÆ NIGRÆ
EQUITI &c. &c.

DOMINO SUO
CLEMENTISSIMO,
HANCCE DISSERTATIONEM
MENTE AC MANU HUMILLIMA DEVOVET
ET CONSECRAT

OBSEQUENTISSIMUS

E. J. ROTHARDT, Auct

§. I.

Ulier gravida dicitur illa,
quæ post concubitum fœcun-
dum concepit & inde partum
gerit.

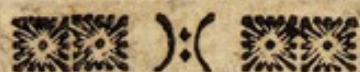
§. II.

Conceptus naturalis autem
est ovuli, ab ovariis separati, &
motu lacertorum musculosorum Tubarum Fallo-
pianarum in uterum propulsi, a semine masculino
fœcundo imprægnatio.

§. III.

Ovula nomen habent ob analogiam ovorum
animalium, & sunt vesiculæ rotundæ magnitudine
& numero pro ætatis, temperamenti, coitus passi
diversitate, diversæ, humore lymphatico ad ignem
albuminis ovorum instar concrecente, repletæ, bi-
nisque membranulis concentricis sibi invicem ar-
ctissime nexis, constantes, in superficie ovariorum
sub membrana cingente, contentæ. *Vid. Schwam-
merdam de miraculo naturæ Tab. 2. § 3. Regn. de Graaff.*

Tab. 26. Ruyschii *Adversaria* Tab. 1, Fig. 2. & ejus *The-
saurus* 6. Tab. 1.

§. IV.

Semen masculinum est humor albus, calidus, spirituosus, crassus, viscidus, subsalsus, ex sanguine (a) per arterias spermaticas utcunque ad (b) testes delato in his, ductibus Hygmorianis, (c) epididymidibus, & elaboratus, pauca in copia secretus, (d) per vasa deferentia seu ejaculatoria elaboratior in (e) vesiculas feminales propulsus, in quibus elaboratissimus, iquido nervoso mixtus reconditur, fovetur, & ex quibus suo tempore per (f) ductus vesicularum excretorios in urethram & ex hac in uterum expellitur.

(a) Eustachius Tab. XII. Fig. I. II. (b) Regn. de Graaff Tab. I. Fig. I. Ruysch. *Thef.* IX. Tab. III. (c) Graaff l. c. Fig. I. II. (d) Eust. l. c. Graff. Tab. V. VI. VII. (e) Eust. & Graaff. l. c. (f) Graaff Tab. V. VI.

§. V.

Ovaria, seu Testes muliebres (propter externam aliquam cum testiculis virorum similitudinem ita dicti) sunt corpora duo (utrinq̃ue unum) scabra, inæqualis superficiei, quodammodo globosa, albicantia, pro varietate ætatis & temperamenti majora vel minora, in infima cavitate, pelvis dicta, sita, cum fundo uteri ad distantiam binorum circiter pollicum lateraliter ope ligamentorum teretium, cum Tubis Fallopiianis, lateribus pelvis, & aliis partibus, ope ligamentorum latorum, vasorum spermaticorum, connexa, ex arteriis spermaticis, hypogastri-

gastricis ut & iisdem venis, vasis lymphaticis, nervis, fibris, mirum in modum inter se mixtis & intricatis, ut horum fabrica vix describi possit, constantia, & ovula in se continentia *Vid. Morgagni Advers. I. Tab. III.*

§. VI.

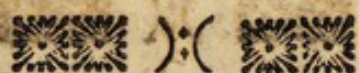
(a) Tubæ Fallopiianæ nomen habent a similitudine cum tuba & a primo inventore Fallopio. Sunt autem duo canales ex binis superioribus uteri foraminibus lateralibus exeuntes, in principio graciles, recti, in progressu latiores, tortuosi capreoli modo, & terminantur lato orificio fimbriis carneis figuram floris referentibus. Connexio harum cum utero ope ligamentorum latorum est arcta, cum ovariis vero laxa: constant duplici membrana (b) vasis copiosissimis corpus cavernosum intra membranas formantibus, ut tempore coitus, influxu copioso sanguinis & spirituum, erigi, ovariis applicari, semenque prolificum transmittere, & suo tempore ovulum solutum ex ovario recipere & ad uterum deferre queant.

(a) Morg. Tab. III. Graaff Tab. XI. XII. Ruysch. Adv. Tab. I. Fig. II. (b) Heister Tab. III. Fig. X. XI.

§. VII.

Uterus est pars organica, mulieribus propria, in cavitate pelvis inter intestinum rectum & vesicam urinariam posita, ab injuriis gravioribus externis potissimum, libera, figura pyri compressi; cavitate vix fabam capiente; magnitudine pro ætate, temperamento, libidinis usu, corporis proceritate,

tate, foetura, sterilitate varia, osculo arcto in virginibus vix stylum admittente, praedita; & naturale domicilium, in quo foetus formatur & ad tempus nativitatis conditur. (a) Alligatur parte sua laterali & superiore quatuor ligamentis, duobus teretibus, & totidem latis, quorum priora ad os pubis excurrunt, posteriora, ad ovaria, Tubas, & latera Pelvis expanduntur: parte autem inferiore intestino recto, & vesicae adnectitur. Constat membranis, fibris, (b) arteriis spermaticis, hypogastricis, haemorrhoidalibus mirifice contortis & per anastomofin inter se unitis, ut & iisdem (c) venis valvulis destitutis, nervis intercostalibus & ossis sacri & tandem vasis (d) lymphaticis.

(a) Auth. §. VI. cit. (b) Graaff Tab. XII. (c) Tab. XIII.
(d) Morgagni Advers IV. p. m. 76.

§. VIII.

Descriptis nunc partibus generationi inservientibus, quarum mentionem feci, sequitur ordine probatio eorum, quae circa conceptum dicta sunt. Ubi ergo sequentia pensitanda & probanda veniunt, (1) quod ovulum §. III. descriptum (2) ex ovariiis §. V. descriptis (3) semen §. IV. notatum requirantur & (4) quod, dum haec, (coeteris paribus) bene sunt constituta, semenque ovo vel in ovario vel in tuba vel in utero occurrit, ac parte subtiliori quae aura seminalis dicitur, probabiliter quantitate parva, per dilatatos tum poros membranulae ovi penetrat, conceptus fiat.

§. IX.

Primum exinde probatur, quia embryones in
utero

utero reperti vel per abortum rejecti semper hærent in ovulo membranaceo, in quo partium situs, formatio, nutritio commodissime, neutiquam vero in humore diffuente & exhalante fieri potest: vid: Philosophia C. H. Cel. Hoffmanni p. m. 240.

§. X.

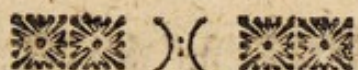
Secundum, quia (a) tot folliculi & cicatrices, quot ovula ex ovariis separata, relinquuntur: & a constitutione mala ovariorum a parte mulieris oritur sterilitas: sicut idem quoque (b) confirmant foetus aliquando in ovariis reperti.

(a) Ruysch. Thes. VI. p. 25. Littrii & Bergeri observat. in hominibus: Graaffii & Limmeri experimenta in cuniculis & canibus fœmellis. (b) Bohnii circul. Anat. p. m. 12.

§. XI.

Tertium exinde probo, quod nulla foëminarum absque viri amplexu, s. n. imprægnari valeat, deinde quod testibus, aut hoc humore, deficientibus, a parte viri adsit sterilitas; (licet enim experientia testetur, quod equi & tauri aliquando testibus exsectis, equas & vaccas imprægnaverint, hoc tamen a semine retento in vesiculis seminalibus, & a testibus antea jam elaborato contigisse constat:) tandemque idem confirmetur experimento sequenti a Malpighio in gallinis instituto. Sumsit enim ova a gallina exclusa, a qua gallus per aliquot menses fuit separatus, supposuit illa gallinæ, ut incubatu ejus foverentur; examinavit unum horum incubatorum ovorum post sex horas, & observavit nu-

beculam in sacculo colliquamenti crassiore, quam antea in ovis examinatis non vero incubatis, singulis sex horis post repetiit idem examen, & vidit nubeculam illam semper fieri crassiore & majorem, in qua tamen nil distincte apparuit, & post aliquot dies vitellus fuit corruptus, albumen foetuit, nullusque foetus in conspectum venit.

§. XII.

Ad quartum quod attinet, iterum sequentia sunt perpendenda & probanda; (1) quod semen transeat in uterum & ex hoc aliquando per Tubas Fallopianas ad ovaria; (2) quod ovula tam foecundata quam infocunda a tubis Fallopianis recipiantur & ad uterum deferantur; (3) quod, dum ovulum & semen sibi mutuo in locis §. VIII. descriptis occurrunt, conceptus fiat.

§. XIII.

Primum probant observationes Falloppii, Regneri de Graaff. Leevvenhoeckii, Verheyne, quas confirmant Ruyschii in ejus adversariis p. m. 3. & Thesauro Sexto p. 15.

Juvenis ætate, atque vigore corporis, utpote trigesimo nondum perfunctus vitæ anno, formosa meretricis pulcherrimæ facie plectus, eo rem deduxit denique, ut complexu venereo illius, suis ex votis frueretur. Simulac vero suam voluptatem expleverat, detestabili facinore scorti jugulum ita discidit, ut extemplo moreretur: statim nos duo Poliatri, simul cum Chirurgis, jussu Magistratus eo missi, ut cognosceremus conditionem vulneris, atque

que de ea Judicibus renunciaremus scripto. Deprehenduntur a nobis vasa sanguifera colli ita abscissa, ut illico inevitabilis mors subsequuta fuerit: Cum vero scirem quæ contigerant, incidi abdomen cupidissimus videndi ea, quæ in utero atque partibus conceptui propriis forte occursura essent. Quam prudentissime ergo uterum, ovariorum ductus & annexa, cadaveri exemi: vidi os uteri clausum, lenissime digito pressum se aperire, atque seminis guttulam dimittere, statim suspicatus, quid rei futurum esset, coram nonnullis Medicinæ Doctoribus, uterum secundum longitudinem suspensa manu, ne quid turbaretur, aperui, vidimusque cavum uteri albo, naturali atque bono semine masculino repletum, utramque etiam Tubam Fallopianam eodem semine plenam & idem vidit in muliere, a marito in adulterio deprehensa & occisa.

§. XIV.

Secundum probant (1) (α) ovula, foetus, in tubis reperti & observationes Virorum clarorum (2) (β) complexus ovariorum ab extremis fimbriis tubarum Fallopianarum & (3) (γ) quod, tubis obstipatis, nulla amplius fiat conceptio.

- (α) Graaf p. 770. Linnæi dissertatio de abortu monstroso dessaviensi, Experimentum Nuckii, Elscholzii tractatus de conceptione tubaria. Coschvitzii Physiologia p. 177. (β) Graaf: Bohnius circul. anatom. pag. 18. (γ) Ruyfch. observ. 83.

§. XV.

Tertium probatur, quia tale quid post coitum

tum in ovo foecundato observatur, quale quid extra coitum in Ovo non foecundato non erat: sicuti ex sequentibus patebit. Sumfit porro Cl. Malpighius ova ex gallina, quæ marem gallum admiserat, & supposuit hæc gallinæ, ut incubatu ejus foverentur, examinavit post sex horas unum horum & observavit, sacculum colliquamenti habere in nubecula illa seu umbroso puncto aliquod punctum micans, saliens & jam vitam præbens. Post horas ab incubatu duodecim fuit hoc punctum micans rubrum & post octodecim horas vidit verum piscem, qui habuit caput, corpus carnosum, caudam, ac post horas viginti quatuor piscis ille mutatus fuit in vermem contractiorem, qui successive amisit caudam & accepit anterieus duo tubera totidemque posterius, quæ in alas & pedes fuerunt expansa & sic successive verum pullum gallinaceum cum plumis & omnibus membris observavit. Conf. §. XI.

§. XVI.

Haud absimilem mutationem in diversis embryonibus humanis observavit accuratissimus Observator & Celeberrimus Anatomicus Ruyschius, quam descripsit & delineavit in suo Thesauro Sexto. Ubi Tabula 2. figura 1. repræsentat rudimenta duorum embryonum humanorum, quorum primum est magnitudine feminis anisi, alterum vero magnitudine pediculi seu feminis lactuæ. Figura 2. embryonem magnitudine grani hordei mundati: figura 3. embryonem ejusdem fere magnitudinis, cujus caput cum corpore est adhuc confusum: figu-

figura 4. embryonem præcedente paulo majorem, ejus caput jam a corpore distinctum, artuumque rudera nonnihil in conspectum veniunt tuberculorum minimorum instar. Figura 5. embryonem digiti transversi magnitudine, cujus caput a corpore non solum distingui potest, verum etiam artuum rudimenta tuberculorum majorum instar prominent. Tabul. 3. figura 1. embryonem præcedente paulo majorem, cujus artus magis sunt expansi, digitivero nondum visui apparent: fig. 3. foetum humanum tantillo majorem, in quo jam digiti videri possunt, non solum manuum, verum etiam pedum.

§. XVII.

Signa Diagnostica conceptus & imprægnationis sunt, si semen in utero maxima ex parte remaneat: vid Ruysch. Thesaur. VI. p. 16. & Dn. Præfidis Physiologia p. 177. idquod cognoscitur, si loca muliebria post concubitum non humectari, & foemina nihil vel parum seminis effluere senserit, tota concutiatur, & velut rigore afficiatur, aut titillationem quandam in utero, propter uteri ad semen amplectendum & retinendum contractionem, percipiat.

§. XVIII.

Deinde juxta Aëtium os uteri clauditur & a pudendo recedit, ut vix digito obstetricis explorari possit. Quam constrictionem sequitur mensium retentio eaque juxta Forestum sine molestia, quia in vasis maternis non redundat sanguis, sed ad foetum deducitur & secundum Hippocratis aphorismum

sexagesimum sectionis quintæ: Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore neque febre superveniente cibique fastidium accadat, prægnantem esse puta. Cibos enim quosdam, quibus antea maxime delectabantur, ita averfantur, ut si vel ipsis offerantur vel videant, imo nominari tantum audiant, pene in animi deliquium incidant. Contra alios cibos, potus, quos antea averfabantur, tam avidè appetunt, ut, nisi eorum participes fiant, lædantur.

§. XIX.

Tandem venter sensim in tumorem attollitur, non ut in hydrope, diffusa per totum abdomen aqua, sed tumore versus ventriculum acuminato non gravante ut in hydrope. Et circa quartum mensem aut medium gestationis tempus infans incipit sese movere secundum varias situs differentias, quod in mola non accidit. Motusque ille nec pondere molestus est, nec fluctuantis aquæ, nec flatus vagantis speciem refert, sed lenis, blandus & ordinatus existit. Ultimo mammæ intumescunt, lac in iis apparet & legitimo tempore partus editur. Vid. Hipp. Forestus, Senertus, Mauriceau.

§. XX.

Plethoræ præsentiam declarant viscera chylopœa fortia & vasa sanguifera copiosa, unde appetitus bonus, ciborum laudabilium tolerantia, optima horum in chylum & sanguinem conversio. Sanguis & chylus autem ob laxiorem vasorum compagem, vitam otiosam, somnum bonum & profun-

fundum, ætatem mediam, animum sedatum, evacuationes solitas suppressas, haud ita attenuatur, consumitur & per perspirationem abit, sed intra vasa auge-
tur, ea replet, distendit, eaque transparet, unde faciei
color floridus in habitioribus, venarum vero turge-
scentia in macilentioribus, quæ augentur vel levi
exercitatione, vel æstu, una cum segnitie & repenti-
na defatigatione, quatenus vasa majora ob sangui-
nem rarefacientem distenduntur, nervi inde compri-
muntur & spirituum in musculos influxus impedi-
tur.

§. XXI.

Ovulum nunc imprægnatum, atque in utero
detentum, ibi ob ejus os clausum continetur, fove-
tur, humoribus tum temporis magna in copia se-
cretis innatat, ab his quoad tunicas, humores, em-
bryonem continentes increscit, uterum implet, huic
in loco placentulæ accrescit & tandem istum qua-
quaversum extendit. Quo magis autem uterus ex-
tenditur, eo magis vasa ejus ampliantur, plus hu-
morum recipiunt, & materiam plethoræ menstruæ
consumunt.

§. XXII.

Quum vero hæcce materia primis mensibus
in incrementum fœtus vel matris tota converti ne-
queat, nec ex utero clauso ejusque vagina excer-
natur, oritur plethora, quæ est ea humoris boni
abundantia, qua vasa viscerum imprimis in imo ven-
tre sitorum nimis distenduntur, ut eorum contra-
ctilitas

tilitas & inde humorum circuitus, secretio ac excretio minuantur.

§. XXIII.

Vasis autem ventriculi & intestinorum, quæ fere sunt innumerabilia, uti Anatomia & ars injectoria Ruyschiana docet, sic distentis, deficit humorum prompta secretio, & ob nervos compressos ex parte etiam motus peristalticus, hinc ingesta debito modo macerari, dilui, attenuari, fermentari, dissolvi, & humoribus nostri corporis adaptari nequeunt, sed ibi accumuluntur, stagnant & pro diversitate materiæ assumptæ mutantur in materiam mucidam, glutinosam, aut acrem, unde appetitus prostratus, sensus repletionis, ructus acidi, nidorosi, flatus, nausea, ac vomitus.

§. XXIV.

Appetitus autem est stimulus naturalis, quo impellimur ad victum quærendum, ut partim humores per secretionem & excretionem deperditi refarciantur, motus systalticus & diastalticus continuentur, partim reliqui ob continuam circulationem facile acrimoniæ contrahentes, blando iterum chylo demulceantur.

§. XXV.

Causæ vero tam appetitus, quam Digestionis ciborum variæ sunt: Quarum præcipue (coeteris paribus) sunt (1) ventriculus vacuus, exceptis paucis reliquiis a præcedentibus assumptis intra rugas relictis & tenerrima acredine præditis (2) æqualis tam sanguinis quam spirituum motus & inde dependens secretio humoris gastrici, enterici, pan-

pancreatici, quam hepatici, Salivæ, (3) motus peristalticus & certus caloris gradus. Hæcce vero hic etsi non in totum, tamen in tantum deficiunt. Ergo & appetitus deficit, sensusque repletionis oritur.

§. XXVI.

Ructus, flatus, borborygmi oriuntur partim ab aëre ingestis contento, partim calore acuto, varia ingestorum mutatione, & a motu peristaltico imminuto: qui tamen quamdiu libere expelli possunt, haud multum incommodi afferunt, dum autem per spasmum uno in loco coercentur, istum ob vim dilatabilem distendunt, vasaque tam istius loci quam vicinarum partium comprimunt, sanguinis transitum impediunt, & anxietates, dolores intolerabiles, mox ad emissos ructus vel flatus remittentes, aut cessantes, excitant.

§. XXVII.

A cibis autem ob causas §. XXI. allatas indigestis, & in materiam mucidam ac acrem mutatis, dum vellicatur tunica nervea ventriculi, & intestinorum, oritur levis spasmus, & inde nausea, quæ est fastidium ingestorum una cum vomendi conatu, tremore labii inferioris, & effluxu humoris ex ore.

§. XXVIII.

Verum enim vero huncce spasmum, & nauseam auctam sequitur vomitus, qui est expulsio violenta primo eorum quæ in ventriculo continentur; dein eorum quoque, quæ in intestino Duodeno sunt, & tandem quæ in visceribus eo se evacu-

antibus separantur, quemadmodum in mortalibus per mare vehentibus observari potest. Hi enim antequam navem conscendunt, optima gaudent sanitate, suumque ventriculum cibo ac potu replent, propter agitationem & inde perturbationem motuum incidunt in nauseam ac porro in vomitum: sub quo primo rejiciuntur in ventriculum ingesta, dein lymphæ, postea bilis flava, amara, & tandem viridis.

§. XXIX.

Fit autem, uti accuratissimus observator Wepferus observavit, sequenti modo: si acre aliquid applicetur ventriculo, illico muscoli hujus convelluntur, momento post trahitur diaphragma deorsum & muscoli abdominales pariter sese contrahunt, unde ventriculus intra prælum quasi pressus ob clausum pylorum per orificium sinistrum apertum contenta excernit. Propter hunc itaque violentum & sæpe repetitum actum fibræ musculares ventriculi non solum debilitantur, (uti videre est in chorda, quæ dum mox huc mox illuc flectitur suam elasticitatem amittit;) liquidissima digestionem & nutritioni inservientia ejiciuntur, plicæ tunicae rugosæ abolentur, tonus stomachi debilitatur, alimentorum appetitus & concoctio depravatur. Vid. Willisius de morbis convulsivis p. II6: sed & abdominis cavitas valde arctatur, visceraque in eo contenta comprimuntur, ac sanguis ex vasis majoribus in minora premitur, hinc excretiones, æque interdum tam vehementes, ut haud raro sub
illis

illis vasa rumpantur, diraque symptomata excitentur: vid. atrocis nec prius descripti morbi historia a Boerhauio conscripta.

§. XXX.

Et cum propter arteriam Aortam, sub ventriculo positam compressam, sanguis violenter per arterias carotides & cervicales versus superiora propulsus, haud infrequenter hæmoptoen, apoplexiam, surditatem, tinnitum aurium, oculorum caliginem excitare soleat; hinc ratio patet, quare venæsectio in plethoricis debeat præmitti, & mulieres post frequentes & enormes vomitus in tales incidant morbos, qui difficilem aliquando admittunt medelam.

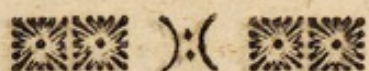
§. XXXI.

Quoniam autem mulieres dantur, quæ primis diebus post conceptum vomitu & nausea cruciantur, quæ tamen a causis modo recensitis nondum originem trahere queunt, sequitur adhuc alias restare debere; quæ a Practicis recensentur & in maximam partem irritationi, aut consensui nervorum, adscribuntur. Id quod inde probant, atque demonstrant, quia uterus instructus est multis nervis qui, cum nervis orificio ventriculi insertis, per mutuam inter par vagum & intercostale connexionem, communicationem habent, hinc, dum uterus extenditur, nervi ejus pariter extenduntur: hi vero extendi, trahunt in consensum nervos ventriculi, quo dolor uteri ventriculo communicatur & vomitus cie-
tur.

§. XXXII.

Sicuti autem ingestorum digestio ob cau-

fas §. XXI. allatas, ita fæcum alvinarum excretio impeditur. Hacce vero impedita oriuntur non solum a fæcibus valde induratis, dolores colici, flatus, inflationes tympaniticæ, anxietates præcordiorum, sed obliquidi (quod magna in copia in fæcibus est contentum, juxta experimentum Cl. Hombergii) ad sanguinem migrationem, humorum impuritates rheumatismi, vigiliæ, insomnia, febres, purpuræ, hebetudines sensuum, cephalagiæ: hinc patet ratio, quam necessarium sit tam in morbis chronicis, quam acutis attendere ad alvum laxam, ingestisque respondentem.

§. XXXIII.

Quando sanguis ob vasa nimis distenta eorumque contractilitatem minutam ex visceribus imi ventris, intestinis crassis, tenuibus, ventriculo, pancreate, mesenterio, omento, liene, per hepar circulare nequit, per quod difficilis est transitus, quia vasa sanguinem ad illud pellentia maximam partem sunt venosa, sufficiente pulsu & impulsu destituta, & respiratio in gravidis, præcipue plethoricis, utcunque est imminuta. Hinc viscera infarciuntur, horumque functiones læduntur & (præter multa mala hic sicco pede transeunda) hæmorrhoidum molimina excitantur, ut dolores, pressiones circa dorsum, os sacrum, spasmi, flatus, debilitas totius corporis, frigus extremorum, tumores ani vehementer dolentes, ardentes, tenesmum cientes, ut miseræ neque sedere, jacere, stare, neque ambulare queant. Qui autem tumores, si adeo incrementum capiant

piant, vasaque distendant, ut fibræ vasa constituentes a se invicem secedant, oritur fluxus hæmorrhoidalis facile in consuetudinem abiens, quem debita in copia fluentem sequitur remissio omnium malorum a stagnante & viscera infarciēte sanguine. Sanguinis vero per hæc & alia loca excretio si impediatur, non solum inde mala augentur, sed & tumores, dum non resolvuntur, i. e. sanguis stagnans iterum in circulum redigitur, abeunt in abscessus, qui nisi in tempore aperiātur, pusque diu retinetur, ob calorem motumque intestinum, & forte ob sanguinem hic quam alibi acriorem, partes corroduntur & propter pinguedinis copiam intestini recti exteriorem partem ambientem, ac pressionem vehementem, dum fæces excernuntur, pus ad diversa loca pellitur & fistulæ anfractuosæ difficile sanabiles cientur.

§. XXXIV.

Eandem fere ob causam oritur abortus, qui est foetus immaturi ante debitum gestationis tempus ex utero exclusio. Dum enim sanguis magna in copia ad uterum appellitur, nec a placenta recipitur, mutatur, & in alimentum foetus vertitur, vasa copiosa, in se convoluta ubique & undique uterum ambientia, perreptantia, ob defectum muscutorum, pinguedinis, valvularum, sanguini impulso minus resistentia, replentur, distenduntur, dilatantur, atque orificia eorum, quibus placentæ vasa conjunguntur, aperiuntur, separantur, unde dolores, pondus circa ventrem lumbos, pubem, os sacrum, hæmorrhagia uterina,

mammarum extenuatio, quæ sequitur secundinarum divulsio, & harum una cum embryone ob convulsivam uteri contractionem, imprimis muscoli orbicularis in fundo uteri a Ruyschio detecti separatio & exclusio.

§. XXXV.

Ex quibus intelligitur aphorismus trigessimus septimus Hippocratis: Si mulieri uterum ferenti mammæ subito extenuentur, abortus periculum est. Mammæ enim in loco libero sitæ pinguedine & cute facile dilatabili præditæ, tempore graviditatis, nec non mensibus instantibus, ob sanguinis commotionem & redundantiam à plethora turgent & dolent. Dum autem vasa uterina evacuantur, mammæ quoque ob distensionem minutam detumescunt, gracilescunt, & sic quatenus hac evacuatione foetui nutrimentum auferatur, eatenus extenuatio mammarum abortum præfagit.

§. XXXVI.

Sanguinis cæterorumque humorum copia nimia intra vasa aucta, tollitur æquilibrium inter cor sanguinem protrudens & arterias istum recipiens. Cor enim dum se contrahit sanguinemque expellit, arteriæ cedere, dilatari, illum recipere & ad omnes totius corporis partes vehere debent. Quando vero nimia humorum copia in arteriis contenta, sanguini ex corde propulso resistit, necessario major solita copia in thalamos cordis recidit, quo cor fortius ad sanguinem expellendum se contrahit, altius adscendit, ictu quodam in costas impingit & palpitationem excitat.

§. XXXVII.

Sanguis autem tam in thalamis quam in vasis coronariis tanta in copia auctus, ut nervi comprimantur, cor quasi atonia temporaria afficitur ejusque motus supprimitur, hoc vero suppresso, & arteriarum ictus & sanguinis transitus per pulmones, deficiunt hinc animi deliquium.

§. XXXVIII.

Vasis pulmonum atque musculorum respirationi inservientium ita repletis, ut vesiculæ aëreæ in spatium angustius redigantur, thoraxque (qui in foeminis angustior & antèrius planior quam in viris ob sternum compresius & claviculas magis rectas,) non satis dilatatur, tanta aëris copia, quanta in sanitate ad debitam sanguinis circulationem per pulmones requiritur, recipi & expelli nequit, unde difficilior respiratio, sensus anxietatis, polyposæ concretionès, spasmi, tussis sicca &c.

§. XXXIX.

Nulla autem corporis humani pars est, quæ plethoram minus sustinere potest, quam caput, (1) quia singulo cordis ictu ingens sanguinis portio a Malpighio una tertia pars æstimata ad caput pellitur, (2) quia cerebrum est viscus omnium mollissimum singulari vasorum structura præditum & inde impetui humorum minus resistens. Hinc duræ matris vasa ultra solitum replentur, latera horum ab invicem removentur, dilatantur & distenduntur, his vero plus distentis fibræ nervosæ & membranosæ Meningum etiam magis distenduntur, unde ob fibrarum

rum auctam tensionem & expansionem oritur dolor. Qui imprimis solet sentiri ad finciput & occiput, ob futuras ibi existentes, ob duræ matris cum futuris firmam connexionem & ob vasa admodum turgentia inque solidum impingentia.

§. XL.

Verum enim vero dum a canalibus tunicarum cerebrum proxime ambientium nimis distentis & inde stagnante sanguine cerebrum comprimitur, oriuntur pro diversitate cerebri compressi diversa symptomata, ut muscarum aliarumque rerum veluti oculis temere oberrantium imagines, vertigo, animi deliquium & apoplexia. Sicuti ex sequenti memorabili experimento patet, cujus mentio fit in Act. Paris. Acad. Reg. Ao. 1700. Edit. Paris. p. 45. Fuit nempe ibi fœmina quædam, cui postquam cranio inflictum vulnus esset, tanta fiebat caries ossis & corruptio integumentorum, ut os syncipitis & ossa parietalia fere tota fuerint separata, adeo ut dura mater conspiceretur nuda, cujus fœminæ post levem duræ matris compressionem oculis offerebantur scintillæ igneæ & quasi candelæ ardentes, accedebant vertigo, coma, & denique levis oboriebatur apoplexia, quæ omnia symptomata evanescebant, simulac pressio desinebat.

§. XLI.

Præter hæc diversæ imagines & vertigo originem trahunt ab arteriis distentis ad oculi fundum disseminatis & nervi optici expansioni contiguus, quo filamenta retinæ vel loco suo dimoventur, vel com-

pri-

primuntur, & radii ab objectis emissi in retinae superficie incidere, & objecti sensus ciere, impediuntur: vid. Bellinus & Pitcarnius.

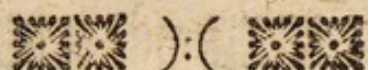
§. XLII.

Reliqui morbi, ut dolores dentium, torpor, gravitas corporis etc. ex dictis, appetitu depravato excepto, facile intelliguntur.

§. XLIII.

Appetitus depravatus dicitur ille, ubi gravidæ non solum cibos a natura alienos, sed & alios consuetas tam avide appetunt, ut nisi eos nanciscantur, cum foetu periclitentur: scribit enim Langius in Libr. 2. Epistol. 12. Mulierem quandam, uterum gerentem, desiderio humeri pistoris denudati irritatam, mœstam, omnem cibum, præter carnem de humero pistoris, fastidiisse, maritumque charæ misertum uxoris, certam pecuniam pro singulis de pistoris humero morsibus cum eo pactum esse. Duos itaque insultus dentium mulieris pistorem sustinuisse, tertium vero doloris pertæsum ferre noluisse. Itaque accidisse, ut mulieri tergeminos ederet, duos vivos & tertium mortuum. Et Forestus Libr. XXVIII. observ. LXV. Mulierem gravidam duodecim haleces noviter salitos comedisse nec inde, quicquam mali sensisse. Causa autem hujus videtur esse acer humor prædominans vix nisi insueto assumpto compefcendus, circuitus cruoris mutatus & imaginatio depravata: vid. Sennert. Libr. III. Part. I. Sect. II. p. 3. Hoffmanni Fundam. Medic. p. 110. Boerhaavii instit. §. 803.

§. XLIV.

Fœtus itaque, dum ab allato nutrimento partim per os partim per umbilicum una cum secundinis ob humores in his segregatos accrescit & augetur, uterus plus extenditur atque dilatatur, imprimis in parte posteriori, utpote liberrima, crassissima & ad extensionem aptissima, qua vero dilatatione partes vicinæ comprimuntur. Hinc vesicæ urinariæ super uterum positæ collum, dum comprimitur, urina supprimitur, tunicam vesicæ internæ vellicat, stranguriam, anxietates etc. producit.

§. XLV.

Parte autem vesicæ posteriori sive fundo compresso, oritur malum priori contrarium scilicet urinæ incontinentia, quoniam urina in vesica nequit colligi, sed uti a renibus secernitur in pelves, sic ex his per uretheres defertur in vesicam & ex hac excernitur. Verum urinæ secretio fit continuo, ergo & excretio, dum enim reddidimus lotium, post pauca momenta iterum pressione magna facta aliquid possumus dimittere.

§. XLVI.

Intestinum rectum infra uterum positum, dum comprimitur, sanguinis refluxus per venas hæmorrhoidales impeditur, & cum arteriæ haud facile comprimi possint, sanguis continuo per eas affertur, nec per venas defertur, hinc in illis colligitur, eas distendit, dilatatur, & hæmorrhoides, vel apertas vel cœcas, vel internas vel externas excitat.

§. XLVII

§. XLVII.

Quemadmodum vero venæ hæmorrhoidales, sic venæ ad latera uteri positæ, iliacæ dictæ, quoque comprimuntur & sanguinis refluxus a partibus inferioribus in venam cavam intercipitur, unde harum partium distensio, dolor, & ab impedito Lymphæ regressu, tumor. Quæ si diu distentæ maneant, propter humorum refluxum impeditum, & accumulationem, fibræ alias sat firmiter inter se connexæ membranas & canales constituentes a se invicem dimoventur & humores quos deberent continere, ob spatium intermedium factum dimittunt, unde perenne stillicidium & tumoris ab extravasatis humoribus incrementum. Humores autem extravasati non solum stagnatione, calore, quiete, rodentes ac acres fiunt, sed continua maceratione & colliquatione tenella solida destruunt, sinusque & aliquando ulcera difficile sanabilia excitant. Pro ut autem venarum per pedes excurrentium, valvulis (quæ sunt pelliculæ membranacæ, in cavo venarum positæ, cavæ versus cor, convexæ versus extrema, quarum usus est, ne sanguis gravitate sua iterum descendat & alteri adscendenti sit impedimento) præditarum, latera inæqualem tumorem attolli nequeunt, inde tumores geniculati, quos varices vocant, sæpius a fœmore ad calcem usque formantur.

§. XLVIII.

Eandem etiam ob causam labia quandoque pudendorum ita inflantur, ut miseræ pedem pedi admoveere haud valeant.

§. XLIX.

Uterus vero in nonnullis altius adscendens, ventrisque regionem occupans, ac ibi diversas partes comprimens, diversos iterum morbos creat. Intestinum colon dum comprimitur, fæcum excretio, & flatuum exclusio, impeditur, unde a gravidis sæpissime querelæ de pondere & dolore vel in dextro vel in sinistro hypochondrio, (quæ a multis accurati hujus intestini situs ignaris pro signis lienis indurati habentur:) & de flatulentia anoterica, audiuntur.

§. L.

Ventriculi extensio & diaphragmatis descensio, ob paulo altius adscendentem uterum dum impediuntur, nec cibi nec aër recipi & retineri possunt, unde vomitus & dispnœa.

§. LI.

Quibus tandem accedit, quod gravidæ ultimis gestationis mensibus quam maxime ad lapsum proclives sint, cum tunc temporis centrum gravitatis absit & ob abdomen tum valde distensum præ se videre nequeant.

§. LII.

Curatio est corporis viventis, sed ægrotantis in sanitatem mutatio, quæ autem fieri nequit, nisi Medicus sciat, quid sit mutandum, per quæ, & qui effectus in ægro ab applicatis sequuntur. Id discit ex morbi & virium medicamentorum cognitione. Morbus autem cognoscitur ex functionibus læsis & causis notis ad partes læsas applicatis. Medica.

dicamentorum vero vires a posteriori explorantur, si seorsim nec aliis mixta in usum trahantur, & quidem per certum & longum tempus, eademque medicamenta simili in casu iisdem correspondentibus circumstantiis non semel, sed crebrius in usum ducantur. Licet non negandum sit, quod a priore medicamentorum vires sæpius ex qualitatibus, sensibus manifestis, nimirum acido, sale volatili, & ex certa modificatione particularum deducantur.

§. LIII.

Hæcce itaque ex dictis intelliguntur, ergo & mutatio in sanitatem, quæ hic fit, per plethoræ imminutionem sinceram absolvitur, non autem per purgantia, diuretica fortiora, sudorifera, menses cientia, obmetum abortus, ut contraindicans, ad quod Medicus semper respicere debet, sed maxime & commodissime per venæ sectionem, loco, tempori, & copiæ convenientem. Locus aptus est brachium, quamvis absque periculo abortus, uti observationes testantur, pro diversitate circumstantiarum in pede fieri copia possit Tempus & ex quantitate menstruorum extra graviditatem per peflorum, ex vehementia morbi, symptomatum, & imprægnationis tempore signisque plethoræ determinatur.

§. LIV.

Venæsectione, qua minor liquidorum in vasa pressio, minor vasorum distensio & inde morborum a plethora oriundorum ablatio producitur, instituta, primarum viarum cruditates ad exitum per digestiva dicta præparari, dein laxantibus sine com-

motione humorum & torminibus operantibus, sub-
duci possunt ac debent.

§. LV.

His vero subductis, fibræ motrices sunt cor-
roborandæ & in tono suo servandæ, partim per car-
diaca aromatica blandis acidis mixta: partim per vi-
ctum & motum convenientem, qui vero accurate &
universaliter determinari nequeunt, sed a temperie,
vitæ genere consueto, tempestate anni, climate re-
gionis, & similibus, quæ in ægra vel circa ægram
adsunt, peti debent.

§. LVI.

Morbi a mole fœtus & secundinarum orti non
curam fundamentalem, sed palliativam admittunt.
Hinc quoties urina est suppressa, toties mulier abdo-
men suum ambabus manibus lente & caute elevet,
aut in lecto supina Urinam emittat, quo uterus
utcunque elevetur, & collum vesicæ ab uteri pressi-
one liberetur. Hæc vero methodus, dum frustra
esset, cannula quæ Catheter vocatur, prius oleo il-
lita (abdomine elevato,) vesicæ est immittenda & sic
urina elicienda.

§. LVII.

Urinæ autem incontinentia, hæmorrhoides &
labiorum pudendorum tumor, mitigantur, si gravida
sæpe per diem dorso incumbat, per semihoram, vel
diutius declinatis partibus superioribus & elevatis
paululum inferioribus, supposita his culcitra, ut ficto-
tum uteri prementis pondus paululum cedat & vasa
venosa sensim se exonerare & urina in vesica colligi
queat.

§ LVIII.

Ad pedes tumentes, & varices avertendos, pedes sunt fasciis omni mane mense quarto & reliquis gestationis mensibus leniter stringendi.

§. LIX.

Alvus aperta servatur per diluentia simul leniter stimulantia, (ut salia neutra) & tandem per lubricantia, spasmos demulcentia, ut olea blanda, recentia, expressa. Decocta emollientia, atque ex his paratos Clysteres, Juscula pinguia, Pilulas balsamicas ex Gummatibus blandioribus, ad normam Stahlianarum, aut Becherianarum compositas.

§. LX.

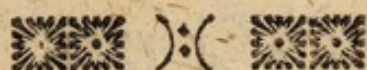
Vomitibus & dyspnœa præcaventur, si cibi & potus moderata quantitate pervices ingerantur: & tandem contra proclivitatem ad lapsum, suadetur cautus admodum incessus.

§. LXI.

En omnia quæ mihi suppeditarunt partim Præceptores mei Clarissimi, Hermannus Boerhaave, & Bernhardus Siegfried Albinus, Viri Celeberrimi & Professores Academiae Lugduno Batavæ Meritissimi, quos docentes audivisse vehementer gaudeo, immortalique memoria semper retinebo; partim scripta Celeberrimorum virorum in dissertatione allegatorum. Sin autem hanc materiam pro dignitate non satis pertractatam, judicet Lector, cogitet iste, quæso, mihi per id temporis spatium, per quod studio Medico navavi operam, omnia evolvere & singula experiri non licuisse. Hæc quoque a me non conscripta esse, ex ventosæ gloriæ cupiditate, sed necessitatis vinculo ad hanc spartam suscipiendam. Deo autem T. O. Maximo sit Laus, Honos & Gloria, pro sua divina clementia, tam in studiis meis, quam Praxi hætenus exercitata, mihi largiter exhibita.

FINIS.

ANNEXA.

Lac in virginum mammis non semper est signum amissionis virginitatis.

Sanguis menstruus in sanis est æque tam purus ac ille, qui e vena secta fluit.

Medicis Junioribus nil magis nocet, quam specifico-rum jactatio.

Iram multorum morborum causam & optimum remedium esse defendo.

Vomitorii exhibitio in vomitu potest esse summum remedium & pessimum venenum.

Aquæ stagnantes gignunt multos morbos, imprimis autem febres intermittentes.

Muci pellucidi, albumini ovorum haud absimilis, cum tenesmo, excretio, indicat (cæteris paribus) hæmorrhoides instantes.

Die Modestie verbeut, daß ich viel Worte mache,
Liebwerther Herr COUSIN, von seinem wahren Fleiß;

Doch hat die Praxis schon bewiesen diese Sache,
Und nun ist auch hiervon der DOCTOR - Zur Beweis;
GOTT seegne ferner Ihn in seinem neuen Stande,
So kan Er nützlich seyn dem ganzen Vaterlande.

Zu erlangeter Doctor-Würde gratuliret mit
diesen wenigen Zeilen aus treuer
amitié

J. E. FOCKE.

C. & C. Schol, Bernb.

